Mehadrín Min Ha-Mehadrín ¿Cuántas Velas Encendemos en Jánuca?

Shabat 21b

Los judíos en todo el mundo encienden las velas de Jánuca durante ocho noches seguidas, comenzando el día 25 del mes hebreo de Kislev. La costumbre es encender una vela la primera noche de Jánuca e ir agregando una nueva vela adicional en cada una de las noches siguientes. Para poder apreciar la profundidad de esta mitzvá, vamos a explorar sus raíces Talmúdicas.

En esta clase de Guemará, vamos a referirnos de manera global a la mitzvá de encender las velas de Jánuca y examinaremos un pasaje clave del Talmud que revela los tres niveles en los cuales ésta mitzvá puede llevarse a cabo. A través del estudio de los comentarios sobre este pasaje, descubriremos que existen dos discusiones conceptuales fundamentales que comenzaron en el siglo XII y continúan hasta el presente.

Además de analizar los tres niveles en los cuales puede cumplirse con la mitzvá de encender las velas de Jánuca, también nos referiremos a las diferentes costumbres que existen entre judíos de diversos orígenes. Como veremos, también esta diferencia deriva de cuestiones de interpretación talmúdica respecto a las cuales se divide la opinión de las autoridades de la comunidad ashkenazí y de la comunidad sefaradí.

CLAVES

- PREGUNTAS . ¿Quién está obligado a cumplir con la mitzvá de encender las velas de Jánuca?
 - ¿Cuál es la diferencia práctica entre la manera en la cual encienden las velas de Jánuca los judíos ashkenazim y los sefaradim?
 - ¿Cuáles son las fuentes en la literatura talmúdica que apoyan esta diferencia, y cuáles son sus raíces conceptuales?
 - ¿Por qué cada día de Jánuca agregamos una nueva vela en vez de encender cada día una sola vela, u ocho velas todos los días o comenzar con ocho velas y terminar con una sola?

ESQUEMA DE LA CLASE

Introducción: La Familia Schwartz y la Familia Sasón

Sección I. El Nivel Básico de la Mitzvá: Una Vela

Parte A. "Ner Ish Uveitó" – Un Hombre v su Casa

Parte B. ¿Por Qué la Casa?

Sección II. El Segundo y el Tercer Nivel: Realzar la Mitzvá - "Mehadrín" y "Mehadrín min Ha-mehadrín"

Parte A. ¿Cuántas Velas Encendemos?

Parte B. ¿Quién Enciende las Velas?

Parte C. Lo Que Subyace Bajo Estos Tres Niveles de Discusión

Sección III. De Una a Ocho Velas o de Ocho a Una: Bet Hilel vs. Bet Shamai

Part A. El Enfoque del Jatam Sofer: ¿Caída o Elevación?

Part B. El Enfoque del Penei lehoshúa: ¿Incrementar el Amor o Disminuir lo que Queda en la Vasija?

Part C. El Enfoque de Rabi Zevin: ¿Acto o Potencia?

Nota: Este shiur no tiene la intención de ser una fuente de regulaciones *halájicas* (legales) prácticas. Por temas de halajá, por favor consultar con un posek (rabino) calificado. מסורת הש"ם

ועי' תוספות זכחים נו. ד"ה

נפסל), כ) [כרכות כה. יומה יב: עג. מגילה ט: כא: הוריות

ם) וכ"ק סכו), ע) וכמדכר כט], י) [מוכח בחיחמו.

כט], י) [מינח באדינה. רש"ל], ל) [דף כג.], ל) [יע"ע

גליון הש"ם

גם' כל השמנים שבחיכל. עי' ברמב"ם פ"ה מהלכות

בית סבחירה הלכה ח יעיין

כחשוכת כתי כסוכה ח"ם כנית ועד סימן ה": תום" ד"ה שהיה שונה ובו"

הגהות הגר"א

תל"מ: [ב] שם (ודלא להמענות

בסון) מאיימ:

לעזי רש"י

אישטינציל"א, ניצוצות.

רבינו חננאל

שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהם בתנוכה כין

בחול בין בשבת. מיט קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה.

מיתיכי מצותה משתשקע

השוק, מאי לאו דאי כבתה

נמי ולושיעורא דשמו דנר

חנוכה כמה הוא, כדי שיהא דולק משקיעת החמה עד

שתכלה רגלא מתרמודאי.

סופרים פ"כ חלכה דו ביים סבו בייב סונ. ה) ביים

De esta manera se ve la página de Shabat 21b en las ediciones clásicas del Talmud.

עין משפם נר מצוה

חנוכה הלכה ו סמג לחרן ס יעשין ה מישיים שם הלכה ה טוש"ע שם פעיף ב: דר ג מיי' שם הלכה ו טוס"ע שם קעיף א: בור ד מיי שם סלכה ה קמג

בם טים"ע או"ח פיתן חרענ סעיף א: מייי שם טור שויע מס מעיף כ:

"ו דו מיי שם כוכה ה מתנ מרעה קעיף כ: סעיף ה: מ י מיי פייג מסלכות

חנוכה הלכה א ג סמג שם טור שויע איים סיתן

ממון כלכה יג טוש"ע מרעה מעיף ו:

מוסף רש"י

בץ. שמענייליש, היולאה מן הכרול כסהפטים מכה עליו ביב כונו. את הבירה. כים נדול וכיק כנון. בנד חנוכה כרה"ר לפרקותי ניקא (שט).

תום' ישנים

א) וכהא ליכא למימר דאי ס"א דסיינו בשבת ומשום מחול מדליקין דכבתה אין קוק לם דא"כ לא ס"ל מימר אין מדליקין בחנוסס אלא בהדיא הלייל נייח מיחר

במה מדליקין פרק שני שבת

אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה א"ר

זירא אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר זירא

אמר רב אפתילות ושמנים שאמרו חכמים

אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן

בחנוכה בין בחול בין בשבת א"ר ירמיה

מאי מעמא דרב קסבר יכבתה אין זקוק לה

יואסור להשתמש לאורה אמרוה רבנן קמיה

דאביי משמיה דר' ירמיה ולא קיבלה כי אתא

רבין אמרוה רבנן קמיה דאביי משמיה דר'

יוחנן וקיבלה אמר אי זכאי גמירתיה

לשמעתיה מעיקרא והא גמרה נפקא מינה

לגירסא דינקותא וכבתה אין זקוק לה ורמינהו

דמצותה שמשתשקע החמה עד שתכלה רגל

מן השוק מאי לאו דאי כבתה הדר מדליק לה

לא הדאי לא אדליק מדליק וא"ג לשיעורה:

עד שתכלה רגל מן השוק ועד כמה אמר רבה

בר בר חנה אמר ר' יוחנן עד דכליא ריגלא

דתרמודאי: ת"ר ימצות חנוכה נר איש וביתו

והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן

המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק

שמנה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים

ייום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוםיף

והולך אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי

במערבא ר' יוםי בר אבין ור' יוםי בר זבידא

חד אמר מעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין

ומעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין וחד אמר

מעמא דכ"ש כנגד פרי החג ומעמא דבית

הלל ידמעלין בקדש ואין מורידין אמר רבה

בר כר חנה א"ר יוחנן שני זקנים היו בצידן

אחד עשה כב"ש ואחד עשה כדברי ב"ה זה

נותן מעם לדבריו כנגר פרי החג וזה נותן

מעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין ת"ר

סיונר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו

מכחוץ אם היה דר בעלייה מניחה כחלון

הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על

שלחנו ודיו אמר רבא פצריך נר אחרת

ואן להשתמש לאורה ואי איכא מדורה לא

צריך ואי אדם חשוב הוא אע"ג דאיכא

מדורה צריך נר אחרת: מאי חנוכה דתנו

רבנן 'בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא

אין וקוק לה. הלכך בחול שרי: ואמור להשתמש לאורה. שיהא

זקנה: לשיעורה. שיהח בה שמן כשיעור הזה ומיהו אם כבתה אין זקוק לה: רגלא דפרמודאי. שם אומה מלקטי עלים דקים ומתעלבין בשוק עד שהולרים בני השוק לבתיהם משחשלה ומבעירים בבתיהם אור וכשלריכין לעלים יולאים וקונין מהן: נר אים וכיחו. נר אחד בכל לילה ואיש וכל בני ביתו סגי להו בנר אחד: והמהדרין. אחר המלות עושין נר אחד בכל לילה לכל אחד ואחד מבני הבית: כנגד ימים הנכנסים. העתידים לבח: ימים היולחין. שילחו כבר חה שהוא עומד בו נמנה עם היולאין: פרי החג. מתמעטים והולכים בקרבנות דפרשת פנחסש: מעלין כקדש וחין מורידין. מקרח ילפינן לה בתנחות בפרק שתי הלחם (דף לט.): מבלון. משום פרקומי (א) נסיא (להשממש לחורה) ניסא. ולא ברה"ר אלא בחלרו שבתיהן היו פתוחין לחלר: ואם היה דר בעלייה. שחין לו מקום בחלר להניחה שם: מניחה. מבפנים כנגד חלון הסמוך לרה"ר: הסכנה. שהיה להם לפרסיים חוק ביום אידם שלא יבעירו נר אלא בבית ע"ז שלהם כדאמריגן בגיטין (פ"ב דף יו:): גר אחרת. לעשות היכר לדבר: ואי אמר רב פחילות ושמנים איכא מדורה. אם לא לריך נר אחרת לפי שמשתמש לאור המדורה ויש היכרת שהנר של מנוה הית: ותי אדם חשוב הוא. שאינו רגיל להשתמש לחור המדורה: לריך נר מחרת. דחי לא לא הוי היכר: מאי חנוכה. על אחה נס קבעוה: בחוממויי. בהלנע וחתום בטבעתו והכיר שלא נגעו בו: ה"ג ועשאום ימים עובים בהלל והודאה. לא שאסורין במלאכה שלא נקבעו אלא לקרות הלל ולומר על הנסים בהודאה: גן. נילון אישטינציל״ש: פטיש. קורנס גדול של נפחים: בעל גמל חייב. שלא היה לו להגדיל בחבילתו שתכנס לחנות: כנר תנוכה פטור. חנוני שברשות פירסום מנוה הניחה שם: ואם אומרת. הא דקתני בנר חנוכה פטור:

פסולה אינון דלא למספד בהון וכן ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל ממאו •כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נם והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים מובים בהלל והודאה יחנן התם גץ היוצא מתחת הפמיש ויצא והזיק חייב יינמל שמעון פשתן והוא עובר ברשות הרבים ונכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקה בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל הגמל חייב להניח חנוני את גרו מבחוץ

חנוני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פסור "אמר רבינא "(משום דרכה) זאת אומרת "נר חנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה דאי ם"ד למעלה מעשרה לימא ליה היה לך להניח למעלה מגמל ורוכבו ודילמא אי מימרחא ליה מובא אתי לאימנועי ממצוה: ייאמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום

ואין יכול להדליק בשבת וי"ל דא"כ לא הוה לריך ליה למימר בין בחול בין בשבת כיון דחד טעתה הוא אלה ה"ל לתיתר אואין ניכר שהוא נר תלוה וליכא לתיחש להטייה: ולא קבלה. שלא מדליקין סתם מדקחמר בין בחול בין בשבת ש"מ שעוד יש טעם חשבו לסמוך על דבריו: אי זכאי. אילו הייתי זוכה ללומדה הייתי אחר בשבת שלא להדליק לבד מטעם חול והיינו שמא יעה וא"כ גורסה כששמעתיה ראשון: גירסא דינקוחא. מתקיים יותר משל

סבר דמותר להשתמש לחורה ומיהו רב דקאמר מדליקין בין בחול בין בשבת לא הוה מני למימר מדליק סמם דה"א דוקא בחול אבל בשבת אין מדליקין שמא יטה דבסתמא לא הייתי אומר ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש לאורה וכן הלכתא דנר חנוכה אסור להשתמש לאורה כרב וכר' יוחנן ואביי נמי קיבלה ורב יוסף נמי משמע לקמן דס"ל הכי וכבתה אין זקוק לה דכולהו סבירא להו הכי ורב הונא יחיד הוא ולית הלכתא כוותיה:

דאר לא ארליק מדליק. לכל מכלון ואילך עבר הזמן אומר הר"י פורת דיש ליוהר ולהדליק בלילה מיד שלה יחסר יותר מדחי ומ"מ חס איחר ידליק מספק דהא משני שינויי אתרינא ולר"י נראה דעתה אין לחוש מתי ידליק דאנו אין לנו היכרא אלא לבני הבית שהרי מדליקין מבפנים: והמחדרין מן המחדרין. נכפה לר"י דב"ם וב"ה לא

קיימי אלא אנר אים וביתו שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היולאים אבל אם עושה נר לכל אחד אפי יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא שיסברו שכך יש בני אדם בכית: מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. ומיירי דליכח חלר אלא בית עומד סמוך לרה"ר אבל אם יש חלר לפני הבית מלוה להניח על פתח חלר דחמר לקמן כו חצר שיש לה ב' פתחים נריכה ב' נרות ואמרי' נמי נר שיש לה שני פיות עולה לשני בני אדם משמע לשני בתים ואם היו מניחים על פתחי בתיהם היה לזה מימין ולזה משמחל אבל אי מניחים על פתח החלר אתי שפיר: ובשעת הסכנה. נרחה לר"י דהיינו מכי אתו חברי לבבל כדאמר בפ' כירה (לקמן דף מה. ושם) מהו לטלטל שרגה דהנוכחה מקמי חברי בשבתא וא"ת דעל השלחן נמי יקחו חותו כדחתר בגיטין (דף ח.) רבה בר בר חנה חלש אחא חברא שקל שרגא מקמייהו וי"ל דאין

רגילות כ"כ לחפש בבתיסט: שהיה מונח כחותמו של כ"ג. אם כבר גזרו על הנכרים להיות כזבים מ)(נדה פ"ד דף לה.) ל"ל שהיה מונח בחותם שלא ° הסיטו סכלי: בקרקע

אחד ואחד, והמהררין מן המהדרין כ"ה אומרים יום ראשון מדליק אחד מיכן והילך מוסיף והולר. המהדרין, מהדרי מצות, כראמדינן וביע סו ולהדור ת"ר כר חנוכה מצוח להניחה על פתח כיתו מניחה

נר אחר לתשמישו. ווא ואי אדם חשוב הוא אע"ג

INTRODUCCIÓN La Familia Schwartz y la Familia Sasón

La misión de Jánuca "Luces en Israel" -con estudiantes de quince universidades de Norte y Sudamérica- fue conducida por el Rab Daián y el Rab Goldfarb. En la quinta noche de Jánuca, los rabinos condujeron una visita a las Menorot de Jánuca a lo largo de cuatro barrios diferentes de Jerusalem.

Ellos pudieron ver algunas janukiot (menorot) eléctricas en la parte superior de algunos edificios, docenas de janukiot alineadas en las veredas de las ieshivot, y cientos de cajas de cristal en donde habían encendido las velas de Jánuca que iluminaban esa noche de invierno.

En determinado momento, Shaní preguntó: "¿Qué está pasando aquí?"

Nadie más vio nada especial – sólo dos casas pequeñas separadas por un patio, y cada una de ellas llena de niños jugando.

"¿Por qué la casa de la izquierda tiene siete menorot en la ventana y la casa de la derecha tiene una sola? –preguntó Shaní.

"En ambas casas parece que viven familias numerosas, pero una de ellas sólo encendió un juego de velas" –agregó José.

Adi leyó los letreros en hebreo con los nombres de las familias: "A la izquierda vive la familia Schwartz y a la derecha la familia Sasón".

El Rab Daiá y el Rab Goldfarb se miraron y comenzaron a reírse. "Bueno, eso explica todo", dijeron al unísono. "La familia Schwartz probablemente sea ashkenazí y la familia Sasón sefaradí".

"¿Y por qué eso debería marcar alguna diferencia?" -preguntó Dani.

El Rab Goldfarb se dirigió a todo el grupo: "Para explicar esto necesitamos un poco de tiempo. Creo que cuando volvamos al hotel les debemos una clase. Esta noche el Rab Daián les contará toda la historia mientras comemos pizza".

Vamos a escuchar el shiur del Rab Daián sobre las velas de Jánuca para poder entender por qué los sefaradim y los Ashkenazim encienden las velas de Jánuca de manera diferente. Él comenzó de esta manera...

SECCIÓN I El Nivel Básico de la Mitzvá: Una Vela

1. Shabat 21b

Enseñan los Sabios:

תָנוּ רַבָּנָן:

- 1. La mitzvá [de las velas] de Jánuca [implica encender] una vela por cada hombre y su casa.
- 2. Quienes desean realzar la mitzvá (ha-mehadrín) encienden una vela por cada persona.
- 3. Quienes realzan al máximo la mitzvá: La Casa de Shamai dice que la primera noche se encienden ocho velas y de allí en adelante se va disminuyendo el número de velas [encendiendo cada día una menos]; la Casa de Hilel dice que la primera noche se enciende una vela y después cada día se van agregando [una vela más cada día].

1. מִצְוַת חֲנוּכָּה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ

2. וְהַפְּהַדְּרִין גֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד

וְהַמְּהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין בֵּית שַׁמֵּאי אוֹמְרִים יוֹם רָאשׁוֹן מַדְלִיק שְׁמֹנָה מִכַּאוֹ וָאִילָדְ
 פּוֹחֵת וְהוֹלֵדְ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יוֹם רָאשׁוֹן מַדְלִיק אַחַת מִכַּאוֹ וָאֵילָדְ מוֹסִיף וְהוֹלֵדְ.
 וָאֵילָדְ מוֹסִיף וְהוֹלֵדְ.

2. Comentario de Rashi sobre Shabat 21b, "Ner Ish Uveitó"

Una vela por cada hombre y su "bait" (casa) – se debe encender una vela cada noche, y una vela es suficiente para un hombre y toda su casa.

גֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ - גֵר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה, וְאִישׁ וְכָל בְּגֵי בֵיתוֹ סַגִּי לָהוּ בִּגַר אֲחַד:

3. Comentario del Sefat Emet sobre Shabat 21a

Este tema debe ser analizado: La mitzvá es:

A. ¿encender una vela por casa, tal como las mitzvot de mezuzá o de las velas del Shabat, en las cuales es suficiente que cualquiera encienda las velas en honor del Shabat para cumplir con la mitzvá? De esta manera, resultaría que una vela es suficiente incluso para dos familias que vivan en la misma casa. O,

B. ¿decimos que cada individuo está obligado a cumplir con la mitzvá, pero que el jefe de la casa la cumple en beneficio de todos sus miembros?

וְיֵשׁ לְעַיֵּין אִי הַמִּצְוָה

א. גַר אֶחָד בַּבַּיִת, כְּמוֹ מְזוּזָה וּכְמוֹ גַר שַׁבָּת, דְּכָל שֶׁהִדְלִיק לְשֵׁם שַׁבָּת אַף שֶׁהִדְלִיק מִי שִׁיּהְיֶה דִּי. וּלְפִי זֶה אֶפְשָׁר דְּגַם שְׁנֵי בַּעֲלֵי בָּתִים הַדְּרִים בְּבַיִת אֶחָד דַּי לָהֶם בְּנֵר אֶחָד. . . אוֹ נִימֵא

ב. דְהַמִּצְוָה עַל כָּל אָדָם אֶלָּא דְבַעַל הַבַּיִת מוֹצִיא כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ.

4. Rosh, Shabat 2:8 - El estatus de un huésped

El Rab Sheshet dice que un huésped está obligado a encender las velas de Jánuca y no cumple con su obligación con las velas que enciende el dueño de la casa, porque no se lo considera incluido en "ish uveitó" ("un hombre y su casa").

אָמֵר רַב שֵׁשֶׁת אַכְסְנַאי חַיָּיב בְּנֵר חֲנוּכָּה וְאֵינוֹ יוֹצֵא בְּנֵרוֹ שֶׁל בַּעֵל הַבַּיִת דְּלֹא הֲנֵי בִּכְלַל אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ [וּבֵיתוֹ].

5. Responsa Jajam Tzvi (Tosafot Jadashim) #13

Respuesta: En mi opinión, en Jánuca debido a que la obligación de encender las velas no recae sobre el individuo, uno de los dueños de casa puede encender las velas en la entrada del patio y los otros quedan automáticamente exceptuados de su obligación, incluso si no oyen la bendición ni ven cuando las encienden. El Rab Zeira llega todavía más lejos al afirmar que: "Desde que me casé, cuando yo no estaba en la casa durante el encendido de las velas no tuve que encender por mí mismo, porque ellos [mi esposa] encendían por mí en mi casa". Por lo tanto, es suficiente con que un niño que llegó a la edad de ser educado para el cumplimiento de las mitzvot sea quien enciende las velas en la entrada del patio. Pero la mitzvá de leer la Meguilá en Purim, obliga a cada individuo a leer o a escuchar la Meguilá. Por lo tanto un niño, incluso si ya llegó a la edad en la cual se lo educa para el cumplimiento de las mitzvot, no puede cumplir con la mitzvá y sacar de su obligación a toda la congregación. Esta distinción me parece correcta.

תִשׁוּבָה: סִבִירָא לִי דִּבְחַנוּכַּה בֶּיוַן דְּלַאו אַקַרְקַפְתַא דְּגַבְרַא מוּטָל חִיוּב הַהַדְלָקָה אֶלָּא אֶחָד מְכַּל בַּעַלֵי הַבַּיִת מַדְלִיק בְּפַתַח הֶחָצֵר וְשׁוּב אֵין שׁוּם חִיוּב עַל שוּם אָחַד מִכַּל בַּעַלֵי הַבַּיִת אַף עַל פִּי שֵׁלֹא שַׁמִעוּ הַבְּרַכָה וַלֹא ראוּ הַהַדְלַקַה. וְעַדִיפַא מִינֵּיה אַמַר ר' זֵירָא כֵּיוַן דִּנְסִיבְנָא אֲמִינָא תּוּ לֹא צָרִיכִנָא דִּהַא קַמַדְלָקֵי עַלַי בָּגוֹ בֵיתַאי. אַמִטוּ לְהַכִי סַגִּי בִּקַטָן שֵׁהָגִּיעַ לָחִינוּךְ הַפַּדְלִיק בְּפַתַח הַחַצֵּר. אַבָל בִּקִריאַת הַמִּגִּלָּה הַמָּטָל עַל כַּל אָחַד וָאָחַד לָקרוֹת אוֹ לִשָׁמוֹעַ הַמִּגְלָּה, אֵין קַטַן אַף שָׁהָגִּיעַ לְחִינוּךְ מוֹצִיא אֵת הָרַבִּים. וִחִלּוּק זֵה מִתְקַבֵּל עַל הַדַּעַת. נָרְאֵה לִי.

6. Penei lehoshúa sobre Shabat 21b

La razón por la cual esta mitzvá es diferente es debido a que la manera esencial de cumplirla es encendiendo [las velas] adyacentes a la vía pública para hacer público el milagro [de Jánuca]. Por lo tanto, se aplicó la obligación de esta mitzvá como si se aplicara a la casa misma. Sin embargo, este tema sigue exigiendo más pensamiento e investigación.

אֶלָּא, דְּשַׁאנִי הָכָא שָׁאֵין הָכָא עַפַּר הַפִּצְוָה אֶלָּא בְּסָמוּך לִרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא מִשׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָא. מִשׁוּם כַּדְּ הָפִילוּ חוֹבַת מִצְוָה זוֹ כְּאִילוּ הִיא חוֹבַת הַבַּיִת. וַעֲדִיִן צָרִיךְּ עִיּוּן:

7. Midrash Maasé Jánuca (Otzar Hamidrashim Eisenstein, páginas 189-190)

... Ellos (los griegos) actuaron y decretaron: "Cualquier israelita que ponga un pestillo o algún cerrojo en su puerta será apuñalado con la espada" ¿Por qué llegar tan lejos? Para que Israel no tuviera dignidad ni privacidad. Porque cualquier casa que no tiene puerta no tiene dignidad ni privacidad, y cualquiera que desee entrar puede hacerlo, ya sea de día o de noche. Cuando los judíos se enteraron de este decreto,

עְמְדוּ וְגָזְרוּ: כָּל בֶּן יִשְׂרָאֵל שׁעוֹשֶׁה לוֹ בְּרִיחַ אוֹ מַסְגֵּר לְפִתְחוֹ יִדְבֵּר בַּחֶנֶב לְפִתְחוֹ יִדְבֵּר בַּחֶנֶב, וְכָל כַּהְ לָמָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדְבֵּר לִיִשְׁרָאֵל כָּבוֹד וְלֹא רְשׁוּת יִדְנִיעוּת), שֶׁבָּל בַּיִת שֶׁאֵין לוֹ דֶּלֶת אֵין לוֹ כָּבוֹד וְלֹא צְנִיעוּת וְכָל הָרוֹצֶה לְכָּנִם נִּכְנָם בִּין בַּיּוֹם וּבִין בַּלַיְלָה. כֵּיוָן לַשָּרָאוּ יִשְׂרָאֵל כַּךְ עֲמְדוּ וּבִשְׁלוּ כָּל שָׁרָאוֹ כָּל בַּרְוֹעִר בַּמְלוּ כָּל בַּרְ עַמְדוּ וּבִשְׁלוּ כָּל בַּרְ עַמְדוּ וּבִשְׁלוּ כָּל בַּלְ בַּלְרוֹת בָּתִּיהֶם וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִין לֹא בַּיוֹ לְאֹר בִּיוֹ יְכוֹלִין לֹא

respondieron quitando todas las puertas de sus casas y no pudieron ser capaces de comer, beber ni mantener relaciones íntimas debido a los ladrones, los bandoleros y los griegos inmodestos. לֶאֶכוֹל וְלֹא לִשְׁתּוֹת וְלֹא לְשַׁמֵשׁ מִטּוֹתֵיהֶם, בִּשְׁבִיל גַּנָּבִיו וְלִסְטִין וּפַרִיצֵי יָוַנִים,

8. Ibíd.

Los griegos decretaron que todo aquél cuya esposa fuera a la mikve sería ejecutado por la espada. אָמְדוּ וְגָּוְרוּ: ״בֶּל מִי שֶׁאִשְׁתּוֹ הוֹלֵכֶת לִטִבִּילָה יִדָקֵר בַּחֶרֵב.״

9. Ibíd.

Cuando los griegos vieron que los judíos no se veían afectados por sus decretos, establecieron un nuevo decreto vergonzoso y amargo; que ninguna novia podía entrar a la *jupá* (el palio nupcial) la primer noche de su boda si antes no permanecía a solas con el gobernador griego local. Cuando se dio a conocer este decreto, las jóvenes solteras se desanimaron y evitaron comprometerse. De esta manera las hijas de Israel maduraron y envejecieron permaneciendo vírgenes.

פֵיוָן שֶׁרָאוּ יָוָנִים שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל
מַרְגִּישִׁין בְּגָוַרוֹתֵיהֶם, עֲמְדוּ
וְגַּוְרוּ עֲלֵיהֶם גְּזָרָה מֶרָה וַעֲכוּרָה,
שֶׁלֹא תִפָּנִס כַּלָּה בְּלַיְלָה הָרִאשוֹן
מֶחְפָּתָה אֶלֶּא אֵצֶל הַהָּגְמוֹן
שִׁפַּמְקוֹם הַהוּא. כִּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ
יִשְׂרָאֵל כַּךְ רָפוּ יְדִיהֶם וְתָשַׁשׁ
פִּחָם וְנִמְנְעוּ מִלְּאָרֵס, וְהָיוּ בְּנוֹת כִּשְׁהֵן
יִשְׂרָאֵל בּוֹגְרוֹת וּמַזְּקִינוֹת כְּשֶׁהֵן
בָּתוּלוֹת.

SECCIÓN II El Segundo y el Tercer Nivel: Realzar la Mitzvá - "Mehadrín" y "Mehadrín min Ha-mehadrín"

10. Tosafot, Shabat 21b, "Veha-mehadrín min Ha-mehadrín"

En la opinión del Ri (Rabenu Itzjak) Bet Shamai y Bet Hilel solamente están modificando el nivel de una vela para un hombre y su familia (y no de "una vela para cada persona"). De esta manera (el número de días **no se multiplica** por el número de personas de la casa) hay un mayor realce de la mitzvá. Esto se debe a que habrá una señal clara respecto a que se incrementan o se disminuyen las velas de acuerdo a los días que faltan o a los días que ya han transcurrido. Pero si se coloca una vela por cada persona de la casa, no habrá ninguna señal reconocible [del transcurso de los días de Jánuca], porque la gente pensará que la cantidad de velas corresponde al número de miembros de la familia.

ְהַפְּהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין - נְרְאֶה לְרִ"י דְּבִית שַׁפֵּאי וּבִית הַלֵּל לֹא קַיְימֵי אֶלָּא אַנֵּר אִישׁ וּבִיתוֹ, שֶׁכֵּן יִשׁ יוֹתֵר הִדּוּר, דְּאִיכָּא הֶיכֵּרָא פְּשֶׁמוֹסִיף וְהוֹלֵךְ אוֹ מְחַפֵּר שֶׁהוּא בְּנֶגֶד יָמִים הַנִּכְנָסִים אוֹ הַיוֹצְאִים. אַבָּל אִם עוֹשֶׁה נֵר לְכָל אֶחָד אֲפִילוּ יוֹסִיף מִכַּאן וָאֵילָךְ לֵיכָּא הָיכֵּרָא, שֶׁיִסְבְּרוּ שֶׁכָּךְ יִשׁ בְּנֵי אָדָם בַּבָּיִת.

11. Rambam, Las Leyes de la Meguilá y de Jánuca 4:1-3

- 1. ¿Cuántas velas se deben encender en Jánuca? El mandamiento [básico] es que cada casa debe encender una vela, tanto si en la casa hay una o muchas personas. Quien desea realzar la mitzvá enciende la cantidad de velas correspondiente al número de personas de la casa, una vela por cada uno, tanto hombres como mujeres. Quien desea realzar la mitzvá todavía más y cumplir con la mitzvá más selecta, enciende una vela por cada [persona] en la primera noche y va agregando otra vela más cada noche.
- 2. Por ejemplo: si en la casa hay diez personas, la primera noche enciende diez velas; la segunda noche veinte; la tercera treinta, hasta llegar finalmente a encender ochenta velas la octava noche.
- 3. La práctica común en las ciudades de España es que todas las personas de la casa encienden una vela la primera noche y después van agregando cada noche una vela más hasta llegar a tener ocho velas la octava noche, tanto si se trata de una familia numerosa o de una sola persona.

א פַּמָּה נֵרוֹת הוּא מַדְלִיק בַּחֲנֻפָּה--מִצְוָתָה שָׁיִּהְיֶה כָּל בֵּיִת וּבַיִת מֵדְלִיק נֵר אֶחָד, בֵּין שֶׁהָיוּ אַנְשׁי הַבַּיִת מֻרְבִּין, בֵּין שֻׁלֹּא הָיָה בּוֹ אֶלָּא אָדָם אֶחָד. וְהַמְּהַהֵּר אֶת הַמִּצְוָה, מֵדְלִיק נֵרוֹת כְּמִנְין אַנְשִׁי הַבִּית, נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, בֵּין אֲנְשִׁים בֵּין נָשִׁים. וְהַמְּהַהֵּר יוֹתֵר מַדְלִיק נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בַּלַיְלָה הַרִאשׁוֹן, וּמוֹסִיף וְהוֹלֵדְ בְּכָל לַיִּלָה וְלַיְלָה, אֶחָד.

ב בֵּיצֵד: הֲבִי שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת עֲשָׂרָה--בַּלַיְלָה הָראשׁוֹן, מֵדְלִיק עֲשָׂרָה גֵרוֹת; וּבְלֵיל שֵׁנִי, עֶשְׂרִים; וּבְלֵיל שְׁלִישִׁי, שְׁלוֹשִׁים; עַד שֶׁנִּמְצָא מַדְלִיק בָּלֵיל שָׁמִינִי, שָׁמוֹנִים.

ג מִנְהָג פָּשׁוּט בְּכָל עָרִינוּ בִּסְפָּרַד, שָׁיִּהְיוּ כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת מַדְלִיקִין גֵּר אֶחָד בַּלַיְלָה הָרִאשׁוֹן, וּמוֹסִיפִין וְהוֹלְכִין גֵר בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, עַד שָׁנִּמְצָא מַדְלִיק בְּלֵיל שְׁמִינִי שְׁמוֹנָה גֵרוֹת - בִּין שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת מְרָבִּים, בֵין שֶׁהָיָה אָדָם אֶחָד.

12. Shulján Aruj y Ramó, Oraj Jaim 671:2

(Shulján Aruj) ¿Cuántas velas debe encender? En la primera noche enciende una. De allí en adelante agrega otra vela cada noche, hasta llegar a encender ocho velas la última noche. Incluso si en la casa hay muchas personas no deben encender más velas.

Nota (Ramó): Hay quienes dicen que cada persona de la casa debe encender velas, y ésta es la costumbre. Cada uno debe colocar sus velas en otro lugar, para que pueda reconocerse el número de velas que encienden. שלחן ערוך: כַּפָּה נֵרוֹת מַדְלִיק? בַּלַּיִלָּה הָרִאשׁוֹ מַדְלִיק אֶחָד, מִכַּאו וָאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ אֶחָד בְּכָל לַיִּלָה עַד שֶׁבְּלֵיל הָאַחֲרוֹן יִהְיוּ שְׁמוֹנָה, וַאֲפִילוּ אִם רַבִּים בְּנֵי הַבַּיִת לֹא יַדְלִיקוּ יוֹתֵר.

הגה: וְגִישׁ אוֹמְרִים דְּכָל אֶחֶד מִּבְּגִי הַבַּיִת יַדְלִיק (הָרַמְבַּ״ם), וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט; וְיִזְהֲרוּ לִתֵּן כָּל אֶחֶד וְאֶחֶד גרוֹתָיו בְּמֶקוֹם מְיוּחָד, כְּדֵי שֶׁיְהֵא הֵיכֶּר כַּמָה גֵרוֹת מַדְלִיקִין (מהר״א מִפָּרַאג). Shaní: "¿Puedo tratar de explicar por qué la familia Schwartz tiene en la ventana siete juegos de velas de Jánuca y la familia Sasón tiene una sola?"

Rab Daián: "Adelante".

Shani: "De acuerdo con lo que yo sé, Schwartz es un nombre ashkenazí y Sasón es un famoso apellido sefaradí. Pero usted nos dijo que los Ashkenazim siguen al Rab Moshé Isserlis y los sefaradim siguen al Rab Iosef Karo..."

Rab Daián: "Sí, así es. Éste es un caso interesante en el cual el Shulján Aruj (que nació en Sefarad = España) dictamina como los Tosafot (Francia y Alemania = Ashkenaz), mientras que el Ramó (de la Polonia ashkenazí) dictamina –por lo menos en forma parcial- como el Rambam (de la España sefaradita y luego Egipto).

En la casa de la familia Schwartz debe haber siete personas. Ahora es la quinta noche de Jánuca y por eso ellos encendieron siete juegos de velas de Jánuca, cinco velas en cada uno. (Cada menorá de Jánuca tiene lugar para una vela adicional a la cual llamamos Shamash. Ésta se utiliza para encender el resto de las velas y luego se la coloca en su lugar).

La familia Sasón, siguiendo la costumbre sefaradí, enciende solamente un juego de cinco velas.

Ésta es la fuente de las costumbres contemporáneas de los ashkenazim y de los sefaradim.

13. Kitzur Shulján Aruj, Rab Shlomo Ganzfried, 139:6, Las Leyes de Jánuca

La costumbre en nuestros países es [encender] como aquellos que realzan la mitzvá de la mejor manera posible. Es decir, cada uno de los miembros de la casa enciende una vela la primera noche de Jánuca, dos velas la segunda noche, y agrega [una vela] cada noche hasta llegar a la octava noche y encender ocho velas [cada uno].

מְנְהָג פָּשׁוּט בִּמְדִינוֹתֵינוּ כַּמְהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין שָׁמַּדְלִיקִין כָּל שֶׁחָד וְשֶׁחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן נֵר שֶׁחָד, וּבַשֵּׁנִי, שְׁנֵי נֵרוֹת, וְכֵן מוֹסִיפִין עַד שֶׁבְּלֵיל שְׁמִינִי מַדְלִיק שְׁמוֹנָה.

14. Kitzur Shulján Aruj, Rab Rafael Toledano 612:4, El orden del Encendido de las Velas de Jánuca

En la primera noche uno enciende una sola vela y luego se va agregando otra vela cada noche, hasta llegar a encender ocho velas la octava noche. El resto de las noches comienza [a encender] desde la vela que se agrega y luego enciende las otras que ya encendió los días previos. Incluso si en la casa hay muchas personas no deben encender más que esto. Los ashkenazim acostumbran que cada

בַּלַיְלָה הָרִאשׁוֹן - מַדְלִיק גַּר אֶחָד, וּמִכָּאוֹ וָאֵילָדְ הוֹלֵדְ וּמוֹסִיף אֶחָד בְּכָל לַיְלָה, עַד שֶׁבְּלֵיל אֲחֲרוֹן יִהְיוּ שְׁמוֹנָה. וּבִשְׁאָר הַלֵּילוֹת מַתְחִיל מֵאוֹתוֹ גַר שֶׁרוֹצֶה לְהוֹסִיף, וְאַחַר כַּדְ הָאַחַרִים שֶׁהִדְלִיק בַּלֵילוֹת הָרִאשׁוֹנִים. וַאֲפִילוּ אִם רַבִּים וְהָאַשְׁכְנַזִּים נוֹהָגִים שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי וְהָאֵשְׁכְנַזִּים נוֹהָגִים שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי miembro de la casa encienda sus propias velas de Jánuca, colocando cada menorá en otro lugar. הַבַּיִת יַדְלִיק גֵר חֲנֻבָּה שֶׁלוֹ, וְכֵל אֶחָד מֵהֶם עוֹשֶׂה גֵרוֹ בְמֵקוֹם מְיָחָד.

15. Minjat Asher, Bereshit, página 352

Aparentemente la razón por la cual el Ramó se alejó del enfoque del Rambam se debe a un aspecto fundamental relativo al significado de "una vela para el hombre y su casa" (Nivel I). Ésta es una obligación de la casa (a diferencia de otras mitzvot en las cuales cada individuo está obligado), implicando que cada casa y cada familia enciende una vela. En este caso, una vez que se encendió en la casa una vela todos los miembros de la casa están exentos de seguir encendiendo, incluso si no tuvieron la intención de cumplir con la mitzvá a través de la persona que encendió y si la persona que encendió no tuvo la intención de cumplir con la mitzvá en beneficio de los demás. Una vez que se encendió en la casa una vela, todas las personas de la casa ya no tienen ninguna obligación de encender. [Esta es la opinión del Rambam].

O podemos decir que la mitzvá de las velas de Jánuca es similar a todas las demás mitzvot que son obligaciones individuales, en las cuales [cada persona está obligada a cumplir con la mitzvá, pero] una persona puede cumplir con la obligación en beneficio de todos los demás. De esta manera, la persona que enciende debe tener la intención de cumplir con la obligación en beneficio de los demás y ellos deben tener la intención de cumplir a través de su encendido. En este sentido, las velas de Jánuca serían similares a todas las demás mitzvot en las cuales una persona cumple su obligación personal a través de otro que actúa como un agente (sheliaj). [Ésta es la opinión del Ramó].

וְגְרְאֶה בְּבֵאוּר שִׁיטַת הָרְמָ"א, שָׁנְּטָה מִדּבְרִי הָרַמְבּ"ם, עַל פִּי מַה שָׁיֵשׁ לַחֲקוֹר בְּגָדֶר "גֵּר אִישׁ וּבֵיתוֹ." הַאִם הֲנִי חוֹבַת הַבִּית (וְלֹא כִּשְׁאַר הַמִּצְוֹת הְהַיִינוּ: שֶׁכָּל בַּיִת וּמִשְׁפָּחָה יַדְלִיק גַר. וּמִבִּיוֹן שֶׁהְדְלַק בַּבַּית גַר אֶחָד נִפְטְרוּ כוּלָם, אַף שֶׁלֹא הִתְכַּוְנוּ לָצֵאת עַל יְדִי הַמַּדְלִיק וְהוּא לֹא עַל יְדִי הַמַּדְלִיק וְהוּא לֹא הִתְכַּנִוֹן לְהוֹצִיאָם. דְּמִכָּל הַנְפְטְרוּ כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת זֶה וְנְפְטְרוּ כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת זֶה

אוֹ, דְּהֲוֵי כְּכָל חוֹב הַפְּרָט, אֶלָּא שָׁאֶחָד מוֹצִיא אֶת כּוּלָם יְדֵי חוֹבָתָם. וְצָרִיךְ שָׁיְכַוְּנוּ לְהוֹצִיא וְלָצֵאת כְּכָל מִצְוָה שֶׁיוֹצְאִים בָּה עַל יְדִי אֲחֵרִים מִדִּין שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה אוֹ מִדִּין שְׁלִיחוּת.

16. Minjat Asher, Bereshit, página 353

El Ramó en el Shulján Aruj (Oraj Jaim 677:3) y en Darké Moshé (su comentario sobre el Tur) dictamina como el Maharil (que un huésped puede bendecir por el encendido de las velas en la casa de su anfitrión a pesar de que su familia encienda en su lugar). Él

וְהִנֵּה הָרַמָּ״א בְּשֻׁלְחַן עָרוּהְ (תרע״ז:ג) וּבְדַרְכֵי משֶׁה שָׁם פָּסַק כְּמַהַּרִי״ל וּלְשִׁיטָתוֹ אָזִיל בְּסִימָן תרע״א שֶׁכָּתַב שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת יַדְלִיק es consistente con este enfoque en el Shulján Aruj Oraj Jaim 671, donde escribe que cada uno de los miembros de la familia enciende por sí mismo. Pero el Rambam sostiene que la mitzvá de encender las velas se aplica a la casa. De acuerdo con su enfoque es correcto que una persona encienda todas las velas. Vemos que el Ramó y el Rambam son consistentes en sus enfoques con la idea básica de encender "una vela por un hombre y su casa".

לְעַצְמוֹ אַבָּל הָרַמְבַּ״ם סוֹבֵּר דְּעֶצֶם מִצְוַת הַהַדְלָקָה עַל הַבַּיִת הִיא וּלְשִׁיטָתוֹ נִיחָא דְּאֶחָד מַדְלִיק אֶת כָּל הַנֵּרוֹת וְהָרַמְבַּ״ם וְהַרַמָ״א אָזְלֵי לְשִׁיטָתַייהוּ בִּיסוֹד דִּין נֵר אִישׁ וּבִיתוֹ וְדוֹ״ק בָּזֶה.

17. Minjat Asher, Bereshit, página 353 – El Rambam y los Tosafot discuten respecto a la manera en que se da realce a la mitzvá.

Al parecer, de acuerdo con el Rambam la esencia del realce de la mitzvá al nivel de mehadrín min ha-mehadrín no tiene lugar a través de la comunicación visual del número de días que ocurrió el milagro. Más bien podemos decir que nuestros Sabios han instituido un incremento diario en el número de velas como una mera alusión o asociación a los días transcurridos; pero la esencia del realce no es notar los días sino el hecho mismo de incrementar la cantidad de velas... Sin embargo, los Tosafot... parecen sostener que el realce de la mitzvá es comunicar visualmente el número de días. El Levush (672:2) dice que hay un realce al hacer público cuánto tiempo duró el milagro y que por lo tanto esto debe ser reconocible para el público.

ְוְנֶרְאֶה בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דִּיְסוֹד גֶּדֶר הַהִּדּוֹר בְּמְהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין אֵינוֹ בְּצִיּוּן מִסְפַּר הַיְּמִים אֶלָּא בְּרְבּוּי הַנֵּרוֹת בִּלְבָד, אֶלָּא דְּחַזַ"ל תִּקְנוּ לְהַרְבּוֹת בְּצֵיּוּן יְמֵי הָחָג אָלָא בְּעֶצֶם רִבּוּי בְּצִיּוּן יְמֵי הָחָג אֶלָּא בְּעֶצֶם רִבּוּי הַנֵּרוֹת ... אַבָל הַתּוֹסְפוֹת ... הַנֵּרוֹת הַיָּמִים וְכַךְ כְּתַב הַלְּבוּשׁ מִנְיֵן הַיָּמִים וְכַךְ כְּתַב הַלְּבוּשׁ מָשֶׁךְ יְמֵי הַנֵּס וּבָּעִינָן שֶׁיְּהֵא לָזֶה הֵיכֵּר.

18. Bet Halevi sobre el Jumash Bereshit (Génesis), Jánuca, "Ha-mehadrín min Ha-mehadrín"

La razón por la cual encontramos más y más bidur (realce) en esta mitzvá es la siguiente. Al parecer el objetivo del milagro inicial fue exclusivamente para poder cumplir una mitzvá con hidur y no para cumplir el nivel esencial de la mitzvá (de encender la Menorá en el Bet HaMikdash). Ellos encontraron una vasija que contenía suficiente aceite para una noche, pero podrían haber preparado mechas más pequeñas, un octavo del tamaño que tenían normalmente. Eso les hubiese permitido cumplir con el nivel

הַנֵּה הָא דְּמָצִינוּ בְּמִצְנָה זוֹ הִדּוּר וְיוֹתֵר הִדּוּר, הַנְּרְאֶה מִשׁוּם דְּעִיקָר הַנֵּס תַּכְלִיתוֹ הָיָה רַק מִשׁוּם הִדּוּר מִצְנָה לְחוּדָא וְלֹא מִשׁוּם עִיקָּר הַמִּצְנָה. דְּהַרֵי הָיָה בְּפַּדְ שֶׁמֶן לְהַדְלִיק בּוֹ לַיְלָה אֶחָת, וַהֲרִי הָיוּ יְכוֹלִים לַעשׁוֹת פָּתִילוֹת דָּקוֹת בִּיוֹתֵר

בוֹ לַיְלָהׁ אֶחָת, וַהֲרִי הָיוּ יְכוֹלִים לַצְשׁוֹת פְּתִילוֹת דַּקוֹת בְּיוֹתֵר שָׁתִּהְיֶה הַפְּתִילָה חֵלֶק שְׁמִינִית מִן מַה שֶׁהָיָה רָגִיל לִהְיוֹת בְּכָל יוֹם מִקוֹדֶם. וְהָיָה מַסְפִּיק לִשְׁמוֹנָה básico de la mitzvá durante ocho días. No existe una medida mínima para el ancho de las mechas. Por lo tanto, todo el milagro les permitió cumplir con un hidur mitzvá, encender las velas con toda la belleza que se lo hacía previamente. Por eso los Sabios instituyeron más niveles de realce para esta mitzvá que para las demás.

יָמִים, וְהָיָה מְקַיֵּים עִיפָּר הַפִּצְוָה. דְּהַרִי אֵין שִׁיעוּר לְעֹבִי הַפְּתִילוֹת. וְכָל הַנֵּס הָיָה רַק מִשׁוּם הִדּוּר מִצְוָה שֵׁיִּהְיוּ הַנֵּרוֹת יָפִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מִקּוֹדֶם. וְעַל כֵּן תִּקְנוּ חֲכָמִים בְּמִצְוָה זוֹ הִדּוּרִים יוֹתֵר מִבְּכָל מִצְוָה.

SECCIÓN III De Una a Ocho Velas o de Ocho a Una: Bet Hilel vs. Bet Shamai 19. Shabat 21b

Enseñaron los Sabios:

- 1. La mitzvá de Jánuca [las velas implican el encendido] es una vela por un hombre y su familia.
- 2. Aquellos que desean embellecer la mitzvá (hamehadrín) encienden una vela por cada persona.
- 3. Quienes embellecen la mitzvá todavía más: la Casa de Shamai dice que el primer día se encienden ocho velas y de allí en adelante se va disminuyendo la cantidad de velas [encendiendo cada día una vela menos]; la casa de Hilel dice que el primer día se enciende una vela y de allí en adelante se va agregando [una vela más cada día].

הָנוּ רַבְּנָן:

- 1. מִצְוַת חֲנוּכָּה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ
 - 2. וְהַמְּהַדְּרִין גֵּר לְכָּל אֶחָד וָאָחַד
- וְהַמְּהַדְּרִין מִן הַמְּהַדְּרִין בֵּית שֵׁפֵּאי אוֹמְרִים יוֹם
 רְאשׁוֹן מַדְלִיק שְׁמֹנֶה מִכַּאן
 וְאֵילָךְ פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יוֹם רָאשׁוֹן מַדְלִיק
 אַחַת מִכַּאן וָאֵילָךְ מוֹסִיף
 וְהוֹלֵךְ.

20. Shabat 21b

Ula dijo: Dos amoraim en el occidente (en la Tierra de Israel), Rabi Iosi el hijo de Avin y Rabi Iosi el hijo de Zevida, discutieron al respecto. Uno dijo que el razonamiento que sostenía la postura de Bet Shamai es que la cantidad de velas debe corresponder con la cantidad de días que faltan [de la festividad] y que el razonamiento que sostiene la postura de Bet Hilel es que la cantidad de velas debe corresponder con la cantidad de días que han transcurrido. El otro dijo que la razón que sostiene el enfoque de Bet Shamai es que el cambio diario en la cantidad de velas debe ser paralelo al de los "Toros (los sacrificios) de la Festividad (Sucot)" [que disminuían cada día en número, ofreciendo trece el primer día de Sucot y llegando a ser siete el séptimo día]. Y el razonamiento que sustenta la postura de

אָמַר עוּלָא: פְּלִיגֵי בָּה הְּרֵי אֲמוֹרָאֵי בְּמִעֲרָבָא - רַבִּי יוֹסִי בַּר אָבִיו וְרַבִּי יוֹסִי בֵּר וְבִידָא. חַד אָמַר פְעָמָא דְּבִית שַׁמַּאי וְטַעֲמָא דְּבִית הַלֵּל כְּנֶגֶד יָמִים הַיּוֹצְאִין, וְחַד אָמַר טַעֲמָא דְבֵית שַׁמַאי בְּמִד בָּרִי הָחָג וְטַעֲמָא דְבַית הַלֵּל דְּמַעֲלִין בְּמִד בָּר בַּר בַּר חַנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנֵי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנֵי Bet Hilel es que el cambio diario en el número de velas sigue la regla respecto a que "incrementamos en santidad y no disminuimos". Raba el hijo de Bar Jana dijo citando a Rabi Iojanán que hubo dos ancianos en Sidón; uno seguía a Bet Shamai y el otro seguía a Bet Hilel. Uno dijo que la razón que sustentaba su enfoque era el modelo de los Toros de Sucot, y el otro dijo que la razón [para su postura] era que en lo que se refiere a la santidad siempre incrementamos y no disminuimos.

עָשָׂה כְּבֵית שַׁפַּאי וְאֶחָד עָשָׁה כְּדִבְרִי בֵית הִלֵּל. זֶה נוֹתֵן טַעַם לִדְבָרִיו כְּנָגֶד פָּרִי הֶחָג וְזֶה נוֹתֵן טַעַם לִדְבָרִיו דְּמַעֲלִיו בַּלֹּדֵשׁ וְאֵין מוֹרִידִין. בַּלֹדֵשׁ וְאֵין מוֹרִידִין.

21. Comentario del Jatam sobre Shabat 21b

En mi opinión, la Casa de Shamai fija la atención en la caída de los aborrecibles enemigos. Por eso las velas van decreciendo como las ofrendas de los setenta toros de la Festividad (Sucot) que corresponden a las naciones del mundo (el primer día de Sucot se ofrecían trece, doce el segundo día, once el tercer día y así sucesivamente hasta llegar al séptimo día). De acuerdo con la casa de Bet Hilel, ellos establecieron el número de velas que corresponden a la elevación de Israel, por lo tanto aplicamos el principio de "incrementar en temas de santidad".

ְוְגַרְאֶה לִי, לְבֵית שַׁפַּאי עֲשׂוּ עִיפָּר מִפַּפָּלַת הַשּׂוֹנְאִים, עַל כֵּן פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ כְּשִׁבְעִים פָּרֵי הֶחָג שָׁהַפָּה נָגֶד שִׁבְעִים אוּמוֹת. וּלְבֵית הִלֵּל קַבְעוּ נָגֶד עֲלִיָּתְו שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַל כֵּן מַעֵלִין בַּקוֹרֵשׁ:

22. Comentario del Penei lehoshúa sobre Shabat 21b

La razón de los mehadrín min ha-mehadrín es que cada día el milagro y el amor de Dios hacia nosotros se vuelve más ampliamente conocido, y por lo tanto es adecuado conectar el realce de la mitzvá con la publicitación del milagro y el amor Divino que éste expresa. Ésta es la razón por la cual debemos encender una cantidad de velas correspondiente al número de días que han transcurrido -porque en la primera noche el único milagro que era conocido era el milagro de esa misma noche, tal como escribe el Bet Iosef (Oraj Jaim 671), mientras que en cada noche adicional las velas milagrosas permanecieron encendidas todavía más tiempo. Por lo tanto es adecuado incrementar la cantidad de velas de acuerdo con el número de esos días.

La razón que subyace al enfoque [de Bet Shamai] respecto a que el número de velas debe decrecer

אָלַא, דּטַעַמָא דּמְהַדְּרִין מָן הַמָּהַדָּרִין, דְּכֵיוָן שֶׁבְּכָל יוֹם וַיוֹם נתרבה פרסום הניסא וחיבת הַבָּקוֹם יוֹתֵר בִּיוֹתֵר, לְכַךְּ רָאוּי לַצַשוֹת הִדּוּר מִצְוַה לְפִי צֵרְדְּ פָּרְסוּם הַנֵּס וְהַחָבָּה. וְהַיִנוּ טַעָמָא דָּמַאן דָאָמַר כְּנֵגֶד הַיָּמִים הַיּוֹצְאִין, שֶׁהֲרִי בַּלַּיִלֶה הָרְאשׁוֹנֶה לא נִתפַּרִסֶם הַנֵּס כִּי אָם עַל אוֹתַה לַיִּלָה בִּלְבָד כִּמוֹ שֵׁכַּתַב בָּבֵית יוֹסֵף [אוֹרַח חַיִים סִימֵן תרע"א]. מַה שָׁאֵין בְּכַל לַיִלַה בָּהִתַוַפֵּף הַיָּמִים הַיָה הַנֵּס יוֹתֵר שָׁהַיַה דּוֹלֵק וְהוֹלֵדְ כַּל אוֹתַן הַיָּמִים מִשׁוּם הַכִּי רַאוּי לְהַרְבּוֹת בָּגֵרוֹת כָּפִי מִסְפַּר אוֹתָן הַיָּמִים.

וְטַעְמָא דְּמַאן דְּאָמֵר פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ כְּנָגֶד יָמִים הַנִּכְנָסִין, הַיְינוּ conforme a la cantidad de días que todavía faltan es que... el principal milagro fue evidente en la vasija de aceite. En la primera noche se vació sólo un octavo de la misma, y con eso llenaron todas las luces de la Menorá... Debido a que el milagro principal tuvo lugar en la vasija, y [el aceite de] la vasija decrecía cada día, es adecuado que el número de velas decrezca cada día.

מִשׁוּם... שֶׁעְפֶּר הַנֵּס לֹא נַעֲשָׂה אֶלָּא בַּפַּךְ שֶׁבַּלַיְלָה רִאשׁוֹנָה לֹא הוּרָק מִפֶּנוּ אֶלָּא חֵלֶק שְׁמִינִית. וּמְזֶה נִתְמַלְאוּ כָּל נֵרוֹת הַנֵּס בַּפַּךְ וְהַפַּךְ בְּכָל יוֹם הָיָה מִתְמֵעט וְהוֹלֵךְ מִשׁוּם הָכִי רָאוּי לֵעֲשׁוֹת הִהוּר מִּצְנָה גַם כֵּן בְּעִנְיַן זֶה דְּפוֹחֵת וְהוֹלֵךְ.

23. "Los enfoques de Bet Hilel y Bet Shamai", en Leor Hahalajá, página 304, nota al pie 2

... El potencial del aceite [el primer día] se había multiplicado por ocho, pero el acto mismo [de arder milagrosamente] fue exactamente lo opuesto – en el primer día ellos vieron el milagro sólo una noche, y a la noche siguiente lo vieron otra noche más, y de esta manera cada día vieron más del milagro.

Ésta era la discusión entre la Casa de Shamai y la Casa de Hilel: la Casa de Shamai seguía su enfoque general, focalizar la atención en el potencial de la cosa, lo cual iba decreciendo cada noche; y la Casa de Hilel era consistente con su enfoque, prestando atención a la actualización del potencial. ... בְּכֹחוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶן לְדְלוֹק פִּי שְׁמוֹנָה. בְּפוֹעֵל הָיָה לְהֵיפֶּך: בַּיוֹם הָרִאשׁוֹן רָאוּ הַנֵּס בְּלַיְלָה שֶּׁחֶד בִּלְבָד, וּלְמָחֶרַתוֹ רָאוּ עוֹד בְּלַיְלָה שֶׁחָד, וְכֵן בְּכָל לַיְלָה הוֹסִיפּוּ לִרְאוֹת הַנֵּס.

וּבְכַךְ נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הָלֵל: בֵּית שַׁמַּאי לְשִׁיטָתָם מַחְשִׁיבִים אֶת הַדֶּרֶךְ כְּפִי מַה שָׁהוּא בְּכֹחַ, וּבִית הָלֵל לְשִׁיטָתָם מַעֲרִיכִים אוֹתוֹ מִנְקוּדַת הוֹצָאָתוֹ לַפּוֹעַל.

24. Rab Berel Wein, www.yeshiva.co/midrash/shiur.asp?id=17660 -Las ramificaciones de la realidad y del potencial en la vida práctica.

Jánuca con sus discusiones halájicas y sus diversas aplicaciones representa los dos componentes necesarios en la vida judía. Estos son la realidad y el potencial... Bet Shamai siempre se refiere al potencial mientras que Bet Hilel trata con la realidad y lo que es de hecho. Por eso en la primera noche de Jánuca cuando existe un potencial para los ocho días de la festividad que todavía tienen que llegar, Bet Shamai sugiere que se deben encender las ocho velas. Sin embargo, Bet Hilel, al enfocar en lo que existe de hecho, afirma que sólo ha llegado un día de la festividad y por lo tanto sólo se debe encender una vela. Estas dos perspectivas diferentes naturalmente también rigen con respecto a la cantidad de velas que deben encenderse las siguientes noches de Jánuca.

El proceso halájico siempre se ocupa en decidir de una manera práctica cual de las dos opiniones en conflicto se convertirá en la práctica normativa del

judaísmo. La halajá nos enseña que al cumplir con el ritual del encendido de las velas de Jánuca seguimos la opinión de Bet Hilel. Sin embargo la opinión de Bet Shamai no debe ser ignorada ni completamente descartada. El Talmud nos enseña que tanto las opiniones de Bet Shamai como de Bet Hilel consisten en "las palabras del D'os vivo". En la práctica, los seres humanos sólo podemos seguir una de las opiniones y la halajá ha instituido la opinión de Bet Hilel como la práctica aceptada por la tradición y la sociedad judía. Pero estamos obligados a no olvidar el valor subyacente que representa la opinión de Bet Shamai.

Una sociedad que vive sólo en el presente y se maneja exclusivamente con la realidad que enfrenta, eventualmente pierde su espíritu, su impulso y su entusiasmo. Es muy raro que la realidad cree innovación y creatividad. Estas cualidades surgen de la intuición, de ver el potencial, al desear y soñar con ideales que todavía no se han concretado. En educación muchas veces la falla de la escuela o del maestro y en consecuencia también la del alumno, proviene del hecho de ver al estudiante solamente en su realidad presente e ignorar el enorme potencial que se encuentra dentro del niño.

Cuando era el director de una ieshivá en Monsey, Nueva York, el gran sabio Rab Iaakov Kaminetzky me advirtió con respecto al trato que debía darse a un alumno travieso. Él me dijo que no se lo debía expulsar rápidamente de la escuela, porque muchas veces los alumnos traviesos son los que cuentan con el mayor potencial más adelante en la vida cuando eso se vuelve algo en beneficio de todos.

Jánuca representa la combinación de estos dos valores esenciales en la vida nacional y personal judía. La victoria militar de los jashmonaim sobre los paganos idólatras sirio griegos fue necesaria, práctica y realista. Ella restauró la soberanía judía sobre la Tierra de Israel y debido a ello el gobierno judío continuó durante más de cien años hasta que Pompeo y los romanos llegaron al país. Por lo tanto, Jánuca debe conmemorar la victoria militar física y práctica. Pero Jánuca también representa la re-dedicación del Templo para su sagrado servicio y propósito. La santidad y los logros espirituales siempre son medidos no sólo en términos de los logros actuales sino en su potencial ilimitado para las generaciones futuras.

Las velas de Jánuca que fueron encendidas hace casi veintidós siglos atrás siguen siendo la chispa que enciende nuestras velas de Jánuca hoy en día en nuestros hogares y en nuestra sociedad. El milagro de la pequeña vasija de aceite que de alguna manera llegó a arder durante ocho días fue el presagio de la historia del inexplicable potencial del pueblo judío para sobrevivir y seguir floreciendo en la oscura noche de un espantoso exilio. Por lo tanto Jánuca nos compromete a ser prácticos y realistas en nuestro comportamiento y en nuestras políticas. Pero también nos guía para ver más allá del momento y ver el gran potencial que yace dentro de los judíos y de la sociedad judía e intentar

llevar a acto ese potencial. La realidad de los problemas que enfrentamos nunca debe llegar a eclipsar el talentoso y sagrado potencial que vive dentro de nosotros.

RECURSOS Hebreo ADICIONALES

Una abarcadora colección de fuentes sobre estos temas está disponible en tres artículos bien desarrollados, las Secciones 8, 9 y 10 de la sección אוצר עיונים del Talmud. En las notas al pie se puede encontrar mucho material relevante.

Harav Jaim Goldvicht tiene un hermoso artículo: התפשטות גווני האור בנרות חנוכה en su אסופת מערכות, que brinda belleza y profundidad al tema.

Artículos Online

"Mehadrin Min Ha-mehadrin," por el Rab Daniel Z. Feldman, alude a muchos de los Ajaronim que hablaron sobre este tema, y está disponible online en http://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/711093/Rabbi_Daniel_Z_Feldman/Mehadrin_Min_Ha-mehadrin#